

Ändrade avgifter för insättningsgarantin (prop. 2004/05:92)

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag i proposition 2004/05:92 Ändrade avgifter för insättningsgarantin. Regeringen föreslår att det sammanlagda årliga avgiftsuttaget för banker och andra institut som omfattas av insättningsgarantin låses fast till den nuvarande miniminivån som är 0,1 % av de garanterade insättningarna. Insättningsgarantin får användas för att ersätta insättningar upp till 250 000 kr per kund och institut vid en eventuell konkurs.

Syftet med förslaget är att undvika en höjning av garantiavgiften vid flytt av större bestånd av insättningar till det svenska insättningsgarantisystemet fram till dess att Insättningsgarantiutredningens förslag lett till lagstiftning. Sådana förflyttningar kan förväntas ske enligt regeringens mot bakgrund av den ökade graden av integration på de finansiella marknaderna inom EU samt den nya företagsformen europabolag.

Nordeakoncernen planerar att omvandla dotterbankerna i de övriga nordiska länderna till filialer och bilda ett europabolag. Det kan innebära att Nordeas kunder i dessa länder kommer att omfattas av den svenska insättningsgarantin. Enligt dagens regler kan det innebära att avgiften för insättningsgarantin måste höjas, inte bara för Nordea utan också för de andra instituten inom insättningsgarantisystemet.

Förslaget i propositionen motverkar således att de institut som omfattas av insättningsgarantin drabbas av en stor kostnadshöjning vid flytt av insättningar till det svenska insättningsgarantisystemet. Enligt regeringens kan det antas att förslaget förhindrar att instituten överför en del av kostnaden för insättningsgarantin till konsumenterna och att ökningar av kostnadsuttaget kan undvikas i konsumentledet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Ingen motion har väckts i ärendet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Ändrade avgifter för insättningsgarantin.....	6
Finansutskottets ställningstagande.....	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändrade avgifter för insättningsgarantin

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:92.

Stockholm den 7 april 2005

På finansutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Mikael Odenberg (m), Carin Lundberg (s), Karin Pilsäter (fp), Sonia Karlsson (s), Kjell Nordström (s), Mats Odell (kd), Agneta Ringman (s), Gunnar Axén (m), Bo Bernhardsson (s), Christer Nylander (fp), Roger Tiefensee (c), Hans Hoff (s), Yvonne Ruwaida (mp), Tommy Ternemar (s), Cecilia Widegren (m) och Siv Holma (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2004/05:92 Ändrade avgifter för insättningsgarantin föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Regeringens förslag återges i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*.

Ingen motion har väckts i ärendet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Insättningsgarantidirektivet

Insättningsgarantisystemet infördes den 1 januari 1996 genom lagen om insättningsgaranti. Lagen genomför EG-direktivet om system för garanti av insättningar (insättningsgarantidirektivet). Direktivet innebär bl.a. att varje medlemsstat är skyldig att upprätta system för garanti av insättningar. Systemen skiljer sig åt mellan medlemsländerna både i fråga om finansiering och administration.

Direktivet bygger på hemlandsprincipen och föreskriver att insättningsgarantin ska omfatta inte bara insättningar i den medlemsstat där institutet har sitt säte utan även insättningar i institutets filialer i andra EU- eller EES-länder. Direktivet föreskriver även att utländska filialer, vars insättningar täcks av en lägre garantinivå i hemlandet, har rätt att ingå i värdlandets insättningsgarantisystem, för att säkerställa att insättningsgarantin inte används som konkurrensmedel av värdlandet.

Den svenska insättningsgarantin

När insättningsgarantin infördes var det primära syftet enligt regeringen att stärka konsumentskyddet, men insättningsgarantin ska även bidra till att stabiliteten i det finansiella systemet bevaras (prop. 1995/96:60, bet. 1995/96:NU7). Garantin garanterar insättningar i banker, kreditmarknadsföretag och vissa värdepappersföretag upp till 250 000 kr per insättare och institut. Garantin omfattar dock endast tillgodohavanden som är nominellt bestämda och tillgängliga med kort varsel.

Insättningsgarantinämnden administrerar insättningsgarantisystemet och nämnden finansieras genom årliga avgifter från instituten. Den årliga avgiften för instituten är beroende av nivån på behållna avgiftsmedel i förhållande till de garanterade insättningarna.

Den målsatta nivån uppgår till 2,5 % av insättningarna. Avgiften ska uppgå till 0,1 % av insättningarna vid utgången av närmast föregående år, om de behållna avgiftsmedlen sammanlagt uppgår till minst 2,5 % av insätt-

ningarna. Om de behållna avgiftsmedlen understiger denna nivå, ska avgift tas ut med det belopp som krävs för att uppnå nivån, dock lägst 0,1 % och högst 0,3 % av insättningarna. 2004 uppgick de behållna avgiftsmedlen till ca 13,7 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 2,9 % av de garanterade insättningarna.

Europabolagsförordningen

Europabolagsförordningen trädde i kraft 2004 (prop. 2003/04:112, bet. 2003/04:LU26) och skapade en ny europeisk associationsform – europabolag. Europabolag underlättar för ett institut att bedriva verksamhet i flera olika länder genom en filialstruktur. Ett europabolag är en europeisk associationsform för gränsöverskridande samverkan i aktiebolagsform. Bolaget måste ha sitt säte och huvudkontor i en och samma medlemsstat inom EU och kan enbart bildas av bolag som har verksamhet i två eller flera medlemsstater. Om två eller flera institut, som omfattas av garantisystem i olika länder, bildar ett europabolag kommer garantisystemet i det land där europabolaget har sitt säte att ta över hela ansvaret för de garanterade medlen i europabolaget.

Insättningsgarantinämnden påpekade i sitt remissvar över Justitiedepartementets promemoria Europabolag (Ds 2003:15) de konsekvenser som europabolagsförordningen kan få för insättningsgarantisystemet. Nämnden anförde att om två eller flera institut som omfattas av garantisystemen bildar ett europabolag kommer det garantisystem där europabolaget har sitt säte att ta över hela ansvaret för de garanterade medlen och/eller de skyddade tillgångarna. Nämnden uppmärksammade särskilt den ombildning till europabolag som planeras av Nordea och som beräknades vara slutförd tidigast under år 2005. Nämnden påpekade att den svenska insättningsgarantin kommer att garantera också bolagets insättningar i utlandet (de nordiska länderna) som tidigare skyddades av respektive lands garantisystem. Då drabbas även övriga institut som omfattas av insättningsgarantin.

Utskottets överväganden

Ändrade avgifter för insättningsgarantin

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändring i lagen om insättningsgaranti.

Propositionen

Avgifter för insättningsgarantin

Regeringen föreslår att det sammanlagda årliga avgiftsuttaget för instituten som omfattas av insättningsgarantin låses fast till 0,1 % av de garanterade insättningarna. Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget.

Regeringen anför som skäl att de nuvarande bestämmelserna om insättningsgarantin bygger på sakförhållanden som har förändrats sedan garantin infördes. Den ökade graden av t.ex. samarbetet på de finansiella marknaderna och Nordeas ombildning till europabolag väntas leda till en ökning av mängden insättningar i det svenska insättningsgarantisystemet. Mot bakgrund av den förestående ändringen av systemet (Insättningsgarantiutredningens betänkande¹) och den nuvarande stabila situationen för instituten som täcks av insättningsgarantin framstår det enligt regeringen som mindre lämpligt att enligt gällande regelsystem ta ut en väsentligt höjd avgift av samtliga institut. Detta gör att en temporär lösning som innebär att den årliga avgiften låses fast till 0,1 % av de garanterade insättningarna framstår som motiverad.

Den ökade graden av integration på de finansiella marknaderna inom EU har enligt regeringen visat att det kan uppstå konsekvenser för och frågor kring insättningsgarantisystemen som inte uppmärksammades när insättningsgarantidirektivet tillkom. Detta har tydliggjorts genom ikraftträdandet av europabolagsförordningen och tillskapandet av möjligheten att slå samman bolag i olika EU-länder till ett europabolag.

När det gäller de konsekvenser som skillnader i avgiftsuttag mellan olika länders insättningsgarantisystem får för svenska bankers konkurrenskraft anför regeringen att det kan konstateras att detta främst är en följd av att insättningsgarantidirektivet inte innehåller några harmoniserade regler om finansiering av och avgiftsuttag för garantiåtagandet. Insättningsgarantidirektivet är för närvarande föremål för en översyn av kommissionen (se MARKT/1000/05). Regeringen anser att frågan om konkurrensneutralitet i finansieringen utgör en viktig del av detta arbete och kommer att verka för att den ges tillräcklig uppmärksamhet.

¹ Den 7 mars 2005 presenterade Insättningsgarantiutredningen betänkandet Reformerat system för insättningsgarantin, SOU 2005:16.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2005 och anför som skäl att i och med att europabolagsförordningen trädde i kraft 2004 finns det möjlighet att ombilda koncernstrukturen till ett europabolag med utländska filialer, med de konsekvenser för insättningsgarantin som framgår ovan. Eventuella lagändringar med anledning av Insättningsgarantiutredningens arbete kommer troligtvis enligt regeringen att träda i kraft någon gång under år 2006. Särskilt med tanke på den ombildning av Nordeakoncernen som redan är påbörjad, och som kommer att få konsekvenser för samtliga institut som ingår i insättningsgarantisystemet, bör de nya reglerna enligt regeringen gälla när 2006 års avgiftsuttag beräknas.

Finansutskottets ställningstagande

Inledning

Insättningsgarantin innebär att staten garanterar kundernas insättningar hos alla banker, sådana värdepappersbolag som tar emot kundmedel på konto och kreditmarknadsföretag, och garantin gäller när instituten har försatts i konkurs. Garantin gäller för de flesta typer av konton och ger ersättning upp till 250 000 kr per kund och institut. Garantin gäller inte för konton i handeln (Statoil m.fl.) och heller inte för sparkassor. Systemet finansieras genom avgifter som tas ut av instituten. De tre senaste åren har avgiftsuttaget varit 0,1 %. Insättningsgarantin skyddade vid utgången av 2003 insättningar till ett värde av 475 miljarder kronor. Insättningsgarantin hanteras av Insättningsgarantinämnden och den har fonderade medel för insättningsgarantin som en beredskap för betalningar vid ett ersättningsfall. Medlen förvaltas av nämnden och kan användas med mycket kort varsel. Marknadsvärdet på nämndens tillgångar uppgår till drygt 13 miljarder kronor (uppgift från nämndens hemsida).

Nordea AB har 2003 meddelat att man genom fusion av de fyra nordiska bankkoncernerna avser att bilda ett europabolag som kommer att ha sitt säte i Sverige. Den förändringsprocess som Nordea har startat och som ska leda till att ett europabolag bildas beräknas vara slutförd under år 2005. De preliminära beräkningar som Insättningsgarantinämnden har gjort visar att avgiften för insättningsgarantin avseende kalenderåret 2006 sannolikt kommer att beräknas till 0,3 % som en direkt följd av bolagsbildningen. De banker (vid sidan av Nordea) som har de största beloppen av garanterade insättningar skulle därmed vardera få en avgift som är ca 170 miljoner kronor högre än den annars skulle vara. Sannolikt skulle en högre avgift behöva tas ut även året därpå.

Den 7 mars 2005 presenterade Insättningsgarantiutredningen betänkan-
det Reformerat system för insättningsgarantin, SOU 2005:16. Utredningen
förslår att systemet byggs om. För spararna har förslagen ingen betydelse,
utom att garantin inte längre ska gälla för vissa konton med uttagsavgifter.
Förslaget innebär dock en omfördelning av kostnaderna mellan olika långi-

vare. Avgiften för enskilda institut ska sättas så att den reflekterar risken i deras engagemang (riskdifferentiering). Förslaget medför därför kraftigt sänkta avgifter för storbankerna och ökande avgifter för de mindre bankerna. Utredningen gör bedömningen att någon ökad belastning på banksystemet inte förutses – den genomsnittliga avgiften i systemet förutspås ungefärligen motsvara dagens avgift. Däremot förutses spridningen mellan instituten öka väsentligt. Betänkandet ska enligt uppgift från Finansdepartementet skickas ut på remiss under våren 2005.

Ställningstagande

Finansutskottet anser, i likhet med regeringen, att en ombildning av Nordeakoncernen till ett europabolag kan medföra att Insättningsgarantinämnden blir tvungen att höja avgiften för samtliga de institut som omfattas av insättningsgarantisystemet om reglerna inte ändras. Avgiftshöjningen påverkar således inte bara det institut som bildar europabolag utan även övriga institut som omfattas av garantin. Utskottet anser därför att lagen om insättningsgaranti bör ändras på sätt som regeringen föreslagit och anser därför att riksdagen bör bifalla regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:92 Ändrade avgifter för insättningsgarantin:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2 Förslag till lag om ändring i lagen
(1995:1571) om insättningsgaranti

Härigenom föreskrivs¹ att 12 och 13 §§ lagen (1995:1571) om insättningsgaranti skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §²

Varje institut som omfattas av garantin skall betala en årlig avgift till nämnden. Avgiften för ett år grundas på institutens insättningar vid utgången av närmast föregående år, till den del insättningarna omfattas av garantin.

Institutens sammanlagda avgifter för ett år skall uppgå till ett belopp som motsvarar 0,1 procent av insättningarna, *om de behållna avgiftsmedlen sammanlagt uppgår till ett belopp som motsvarar minst 2,5 procent av insättningarna.*

Om de behållna avgiftsmedlen sammanlagt uppgår till ett mindre belopp än som motsvarar 2,5 procent av insättningarna, skall de sammanlagda avgifterna för ett år tas ut med det belopp som krävs för att uppnå den nivån, dock lägst 0,1 procent och högst 0,3 procent av insättningarna.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena behöver inte tillämpas när avgiften för ett enskilt institut

1. bestäms enligt 14 §,
2. bestäms genom omprövning enligt 27 § förvaltningslagen (1986:223), eller
3. efter överklagande bestäms av allmän förvaltningsdomstol.

Institutens sammanlagda avgifter för ett år skall uppgå till ett belopp som motsvarar 0,1 procent av insättningarna.

Bestämmelsen i andra stycket behöver inte tillämpas när avgiften för ett enskilt institut

1. bestäms enligt 14 §,
2. bestäms genom omprövning enligt 27 § förvaltningslagen (1986:223), eller
3. efter överklagande bestäms av allmän förvaltningsdomstol.

13 §³

Nämnden skall årligen bestämma hur stort belopp varje institut skall betala i avgift. Avgiften skall betalas inom en månad från dagen för beslutet.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar (EGT L 135, 31.05.1994, s. 5, Celex 31994L0019).

² Senaste lydelse 2000:815.

³ Senaste lydelse 2002:358.

Avgiften skall motsvara summan av institutets insättningar till den del de omfattas av garantin, multiplicerat med lägst 60 procent och högst 140 procent av det tal som tillämpas enligt 12 § andra eller tredje stycket. Avgiften skall bestämmas med hänsyn till institutets kapitaltäckningsgrad, beräknad enligt 2 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Dröjsmålsränta skall tas ut på avgifter som inte betalas i rätt tid, om det inte finns särskilda skäl mot det. Dröjsmålsränta skall beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av åtta procentenheter.

Avgiften skall motsvara summan av institutets insättningar till den del de omfattas av garantin, multiplicerat med lägst 60 procent och högst 140 procent av det tal som tillämpas enligt 12 § andra stycket. Avgiften skall bestämmas med hänsyn till institutets kapitaltäckningsgrad, beräknad enligt 2 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.